

DATA CIRKEL HÖSTEN 2018

Med hjärta och hjärna för datafrågor!

Ledare: Birger Höglund och Sten Halvarsson

HL Datacirkel 2018-09-19

Blipp funktion

Bankerna har börjat lägga in 'Blipp' funktion på sina kort. Det gör att man kan betala utan att behöva slå någon kod. Summan är begränsad till max 200kr per gång och max 5 ggr på rad innan kod näste användas. Men denna funktion gör det möjligt att stjäla pengar från kortet på platser där personer står mycket nära varandra. Man kan be banken stänga av Blipp funktionen, förvara kortet i metallfodral eller köpa störsändare i form av ett kort.

VPN(Virtual Private Network) program

Ändrar din IP adress så att du blir anonym på nätet. Kan då låtsas vara i t.ex. USA för att kunna se TV program som bara visas i USA eller i Sverige när du är på semester och därmed kunna se TV program som bara visas i Sverige.

PGP(Pretty Good Privacy) program

Krypterar och dekrypterar e-post, texter och filer.

Bygg en stationär dator med Raspberry Pi (PC för Alla nr 6 sid 60)

Fullt användbar dator för ca 2000kr där skärmen utgör halva kostnaden.

IP-kameror (PC för Alla nr 7 sid 40)

Från 1200kr till 3700kr. Bäst i Test Logitech Circle 2 för ca 2000kr

Eget nätverk för smarta hem prylar (PC för Alla nr 7 sid 59)

Håll smarta hem prylarna avskilt från annat i eget nätverk.

Bygg en smarta hemmet hubb med Raspberry Pi (PC för Alla nr 7 sid 64)

Styr smarta hemmet prylarna med Rasperry Pi.

Android Mobiltelefon

Se separat dokument

HL Datacirkel 2018-10-17

Kolla Facebook vad andra kan se (PC för Alla nr 8 sid 11)

Vad kan andra se på min profil ? Klicka på ditt namn > I 'Visa Aktivitetsloggen' klicka på 3 punkter > Visa som (borttaget p.g.a. allvarligt säkerhetshål)

Kolla vad Facebook vet om dig (PC för Alla nr 13 sid 68)

Klicka på lilla nedåtpilen längst upp till höger > Inställningar
Klicka på Din facebook-information till vänster > Ladda ner din information > Skapa fil

Kolla Facebook inloggningar (Ny Teknik nr 41 sid 22)

Se vilka andra inloggningar som är kopplade till ditt Facebook konto
Klicka på lilla nedåtpilen längst upp till höger > Inställningar
Klicka på Appar och webbplatser till vänster > kan här Inaktivera kopplingar

Säkrare Facebook (PC för Alla nr 9 sid 62,63)

Se bilaga

Avinstallera program (PC för Alla nr 8 sid 10)

Om det inte fungerar på vanligt sätt så prova www.surftips.se/programfix

Förenklad utskrift från Edge webbläsaren (PC för Alla nr 8 sid 20)

För att slippa utskrift av reklam m.m. Högerklicka > Skriv ut > Förenklad utskrift

Kolla hur man reser mellan 2 platser (PC för Alla nr 8 sid 72)

www.rome2rio.com

Nytt Gratis Officepaket (PC för Alla nr 9 sid 64)

www.freeoffice.com/sv

Översätta (PC för Alla nr 9 sid 72)

www.linguee.com bra alternativ till Google Translate

Kolla var och när bilden är tagen (PC för Alla nr 12 sid 66)

Öppna bilden med Foton > Klicka på 3 punkter överst till höger > välj Filinfo

Android Mobiltelefon

Se separat avsnitt i detta dokument.

Förslag till Livsgnistan

Vad kan vara bra att informera om ?

HL Datacirkel 2018-10-31

Störande aviseringar i mobilen (PC för Alla nr 10 sid 66)

Google Chrome > Inställningar > Avancerat > Platsinställningar > Aviseringar

Diktafon (PC för Alla nr 10 sid 72)

Appen 'Smart Voice Recorder' från SmartMob

Surfa snabbare i mobilen (PC för Alla nr 8 sid 62)

Chrome > 3 prickar > Inställningar > Databesparing På
Inställningar > Mobilnätverk > Nätläge högsta möjliga
Inställningar > Lagring rensa Cachelagrade data
Stäng onödiga bakgrundsappar
Städa genom att ta bort onödiga appar

Surfa snabbare via WiFi (PC för Alla nr 8 sid 60)

Router med senaste WiFi standard. Just nu 'ac' snart kommer 'ax'.
Byt kanal på routern så att den inte kolliderar med grannarna.
Prova ut bästa placeringen av routern.

Betaltjänster via mobilen (PC för Alla nr 13 sid 54)

Många betalappar för mobiltelefoner använder trådlös NFC teknik.
Apple Pay (kopplat till enbart Nordea)
Samsung Pay
Swish (Endast i Sverige från Getswish AB)
Google Pay
Glase (Svenskutvecklad med internationell spridning)
Alipay (Kinesiskt)
WeChat Pay (Kinesiskt)

NFC Near Field Communication

Trådlös överföringsmetod för mycket korta avstånd upp till ca 10cm. Förutom för betalning kan tekniken användas för att föra över information mellan mobiltelefoner om mobilerna hålls mot varandra. Annan användning är som t.ex. hotellrumsnycklar.

Inställningar > NFC och betalning

Skriva ut från mobilen

Anslut mobilen till det WiFi där skrivaren finns.

Inställningar > Flera anslutnings.. > Skriva ut > Hämta insticksprogram > Aktivera

Android Mobiltelefon

Se separat avsnitt i detta dokument.

HL Datacirkel 2018-11-28

Google Assistent på mobil (PC för Alla nr 12 sid 14)

Aktiveras genom att hålla 'Hemknappen' nere en stund eller säga 'OK Google'. Ställ muntliga frågor och få svar.

Google Lens app på mobil (PC för Alla nr 14 sid 64)

Ta en bild på det du ser och Google berättar vad det är.

Vid problem Starta om (PC för Alla nr 14 sid 71)

Windows rensar inte allt när man stänger av. Vid problem 'Starta om' istället.

Ny WiFi standard (PC för Alla nr 15 sid 14)

Nuvarande standard är 802.11ac, den som nu kommer är 802.11ax men kommer att kallas WiFi 6 för att det ska bli enklare.

Smartphone under 1000-lappen (PC för Alla nr 15 sid 42)

Använder 'Android ver 8 Oreo' i en förenklad version som kallas 'Android Go'. Till den versionen finns appar med tilläggsnamnet 'Go'.

Alcatel 1	800kr	
Moto E5 Play	990kr	Bäst i Test
Nokia 1	990kr	

Höstens Windows 10 uppdatering 1809 (PC för Alla nr 15 sid 52)

Koppla mobilen till datorn via Microsoft-kontot och Google Play. Bilder som tas med mobilen förs då direkt över till datorn. Kan skriva SMS i datorn. Förbättrat 'Sök' (förstoringsglaset längst ner till vänster). Skydd mot gisslanprogram. Nytt program 'Klipp och Skiss' kommer att ersätta 'Skärmklippverktyget'. Kan få 'Print Screen'-tangenter att starta 'Klipp och Skiss'. Inställningar > Hjälpmiddel > Tangentbord > Print Screen På.

NY STANDARD FÖR EL NÄSTA ÅR:

FRÅN NYTEKNIK.SE

Nya lampputtagen.

Nästa år krävs nya lampputtag

ELSTANDARD. Nästa år blir de vanliga stickpropparna och uttagen för taklampor historia vid nyinstallation.

Beslutet togs redan för snart tio år sedan. Den 1 april träder den nya EU-gemensamma standarden i kraft.

De nya kontaktdonen kallas DCL-don, vilket står för Devices for Connections of Luminaires. Donen måste anslutas till jord.

Också de gamla uttagen måste anslutas till jord vid nyinstallation.

JOHAN KRISTENSSON

ELSAKERHETSVERKET

Android Mobiltelefon (hela hösten 2018)

En smart mobil är förutom en vanlig mobiltelefon för samtal och SMS också en minidator med internet uppkoppling. Det finns ett antal olika Operativsystem. Det mest använda är **Android** från Google.

Mobilkommunikation

Trådlös överföring mellan mobilmaster(basstationer) och mobiltelefoner. Först kom NMT450 och 900 sedan GSM 1G till 4G. 5G väntas komma 2020.

IMEI kod

Sätts av mobiltillverkaren och anger Fabrikat + Typ + Serienummer. Ring '*#06#' får då upp IMEI koden. Skriv ner den för att kunna uppge till polisen om mobilen blir stulen. Kan också få bra information om telefonen genom att gå in på webbsidan www.imei.info och skriva in IMEI koden.

IMSI kod

Sätts av operatören (SIM kortet) anger Land + Operatör + Mobilnummer

Snart kommer e-sim

Dagens SIM kort i mobiltelefonen är på väg att bytas ut till e-sim. Det är en extra krets i mobilen som inte behöver bytas utan man laddar ner den information som finns på dagens SIM kort. Tar mycket mindre plats. Om mobilen inte behöver kunna öppnas kan den göras vattentät.

Nödsamtal på mobilen ICE (In Case of Emergency)

Om mobilen blir borttappad eller om man själv skulle bli medvetlös är det mycket bra om polis eller ambulanspersonal snabbt kan komma i kontakt med anhörig. Det går med hjälp av ICE nummer som man själv lägger in. Dessa nummer går att ringa till utan att behöva låsa upp mobilen. Kan också vara bekvämt för en själv att enkelt nå sina anhöriga. Gå in på Kontakter välj Grupper välj ICE och lägg till önskade kontakter från Kontaktlistan i enheten t.ex. Hem, Maka/Make och barn.

WiFi

Låt datatrafiken gå via WiFi hemma och på säkra platser. Gratis WiFi på offentliga platser är en säkerhetsrisk och bör undvikas. Inställningar > WiFi > På. Fungerar även utan mobil abonnemang (SIM kort). Kan även låta samtal gå via WiFi som datatrafik med hjälp av t.ex. apparna *Skype* (Microsoft) eller *Whatsapp* (Facebook). På nyare mobiler kan operatörerna använda sig av WiFi där mobiltäckningen är dålig. Skillnaden mot t.ex. Skype är att andra parten kan vara ansluten på normalt sätt via mobilnätet utan stöd av någon app. Inställningar > Anslutningar > WiFi samtal.

Hur avancerad mobil behövs ?

Utvecklingen går fort med nya modeller varje år. Om man inte har behov av det allra senaste finns det mycket pengar att spara på att köpa en äldre/enklare modell. Duger utmärkt för de flesta. Doro (t.ex. 8040) mobil är anpassad för seniorer. Med extra tydliga gränssnitt, smarta funktioner för laddning och underhåll, och specialfunktion för trygghetslarm och hörhjälp.

Vad kan man använda en smart mobiltelefon till?

Även en gammal avlagd mobiltelefon kan användas till mycket utan att det kostar något. Oftast är det batteriet som lägger av och då är det bara att ha batteriladdare eller extra batteri (powerbank) anslutet. Tänk på brandrisken täck inte över laddare eller mobil. Mobiltelefonen innehåller många funktioner som kan användas till olika saker. Det mesta fungerar utan mobilabonnemang (SIM kort) och även utan WiFi anslutning.

Mikrofon till mobilen kan också användas till att spela in ljud med (appen *Röstinspelning*) eller mäta ljudvolym (t.ex. appen *Ljudmätare*).

Högtalare till mobilen kan också användas till att lyssna på musik eller radio. Hörlurs sladden fungerar som radioantenn.

Kamera att fotografera och filma med. Kan också användas som förstoringsglas (t.ex. appen *Förstoring&Mikroskop*). Eller som övervakningskamera (t.ex. appen *Alfred*). Vid fotografering prova HDR (High Dynamic Range). En teknik för att få bättre kontraster i bilden. Det visar sig i bilder med en blandning av ljusa och mörka partier. Utan HDR blir de ljusa partierna för ljusa eller de mörka partierna för mörka. HDR skapar en balans mellan det ljusa och mörka. På så sätt framträder färgerna bättre.

Blixt till kameran kan också användas som ficklampa (kan behöva en app).

Positionssensor för att vrida text och bild på mobilen kan också användas som vattenpass (t.ex. appen *Bubble Level*) eller som stegräknare (t.ex. appen *Stegräknare*).

WiFi mottagaren kan också användas för att analysera WiFi nät och testa bästa placeringen av routern i hemmet (t.ex. appen *WiFiAnalyzer*).

Bluetooth kan bl.a. användas för att föra över bilder från mobiltelefon till bordsdator. Slå på mobilens Bluetooth. Inställningar > Enheter > Bluetooth. Slå på datorns Bluetooth. Inställningar > Enheter > Bluetooth. Välj din mobil i datorns lista över Bluetooth enheter. Öppna mobilens fotovisare Galleri och markera de bilder som ska överföras. Välj Dela Bluetooth. Bluetooth bör vara avstängt när det inte används.

GPS mottagaren kan användas för att hitta (t.ex. appen *Google Maps*)

Google Maps som vägvisare

Skriv in adresser i din mobil så visar Google Maps hur du tar dig till dessa platser på bästa sätt oavsett färdmedel. Google Maps > 3 streck högst upp till vänster > Dina platser > Hem (kan vara det hotell man bor på) > Spara.

Skapa genväg (Widget) till Google Maps Plats på startsidan. Tryck i tomt utrymme på startsidan > Välj Widgetar > Välj Maps > Välj Vägbeskrivning, håll nedtryckt en stund > Välj färd sätt högst upp > Välj destination > Välj namn > Spara.

Mäta avstånd. Långklicka på startpunkt > Klicka nederkant > Mät avstånd > Klicka + tecken för att ändra riktning.

Spara kartan i förväg. Om man är utanför mobiltäckning eller utomlands kan det vara bra att ha kartan lagrad på mobiltelefonen. Gå in på Google Maps > Ta fram önskat kartområde > 3-streck > Offlinekartor > Välj din egen karta > Ladda ned. Man ser var man är och vart man ska men får inga förslag på vägval utan datatrafik.

Visa var jag varit

Med programmet 'Google Maps' kan man i efterhand se alla platser man varit på och när.

Inställningar > Privat > Plats På eller

Google Maps > '3 streck' > Dina platser > 'Kugghjul' > Platsinställningar

Då registreras alla rörelser och därefter gå in på

Google Maps > '3 streck' > Din tidslinje > stega dag för dag bakåt i tiden

Visa vänner var jag är

Google Maps > '3 streck' > Platsdelning

Vilken Android version har jag ?

Inställningar > Om enheten > Programinfo

Vilken webbläsare har jag ?

Google Chrome förinstallerad.

Vilken surfhastighet har jag ?

Gå till www.bredbandskollen.se och klicka på 'Starta mätning'.

Vilken IP adress har jag ?

Extern IP adress www.minip.nu Intern IP adress Inställningar > Om enheten > Status.

Hur mycket datatrafik har jag använt ?

Inställningar > Dataanvändning

Hur mycket minne har jag använt ?

Inställningar > Lagring. Rensa Cachlagrat ibland. Många appar (men inte alla) går att flytta till SD-kort Inställningar > Program > Programhanterare > Välj App > Flytta.

Säkrare mobil

Skärmlås gå till Inställningar > Låsskärm och säkerhet > Skärmlåstyp

PIN kod samma som till SIM kort är enkelt att komma ihåg. Mönster är snabbast.

Dataroaming "AV" om man reser utanför EU. Inställningar > Mobilnätverk

Neka åtkomst för okända källor. Gå till Inställningar > Låsskärm och Säkerhet och slå av *Okända källor*.

Säkerhetskopiering. Gå till Inställningar > Säkerhetskopiera. Kan välja mellan att kopiera till Google konto eller Samsung konto på en Samsung mobil.

Håll mobilen uppdaterad. Gå till Inställningar > Om enheten > Programvaruuppdatering.

Google Chrome. I webbläsaren tryck på 3 punkter > Inställningar > Avancerat > Sekretess och slå på *Säker webbsökning*. Samt Inställningar > Platsinställningar > Cookies Tillåts, men inte från tredje part

Hitta och radera mobilen från distans. Gå till Inställningar > Google > Säkerhet (eller Inställningar > Låsskärm och Säkerhet > Hitta min mobila enhet) och slå på *Hitta enheten via webben* och *Tillåt fjärrlåsnings och fjärrrensning*. Sedan kan man logga in på sitt Google konto <https://myaccount.google.com> från annan enhet och klicka på 'Find your phone' > 'Locate'. Får då upp en karta som visar var mobilen finns.

Låt Google säkerhetskontrollera dina appar. Gå till Inställningar > Google > Säkerhet och slå på *Verifiera appar*.

Sekretess

Stänga av platsinformation, Inställningar > Privat > Plats AV, Inställningar > Google > Plats > Platshistorik > Använd platshistorik AV, Inställningar > Google > Googlekonto > Data och anpassning > Webb och appaktivitet AV. Kontrollera vad nedladdade appar har tillgång till Inställningar > Program > Programhanterare. Ta bort appar som vill komma åt onödigt mycket. Stoppa riktad reklam, Google Inställningar > Annonser > Välj bort Anpassning av annonser, Chrome Inställningar > Avancerat > Platsinställningar > Aviseringar AV, Annonser AV.

Snabbare mobil

Avinstallera eller Inaktivera appar som inte används. Gå till Inställningar > Program > Programhanterare. Gå sedan in på Inställningar > Batteri för att se om någon app drar extra mycket batteri. Fundera då en extra gång om den appen behövs. Gå sedan in på Inställningar > Konton och se vilka appar som Synkroniseras regelbundet. Behövs det eller kan det göras mer sällan. Tryck på vänstra knappen längst ner som visar alla öppna fönster. Stäng av alla. Starta om mobilen ibland (minst en gång i veckan). Rensa Cacheminnet.

SmartTV mobil

Om TVn har HDMI ingång kan den göras om till SmartTV. Anslut *Chromecast* till TVn. Starta appen *Google Home* på mobilen. Konfigurera *Chromecast* att ansluta till samma WiFi som mobilen. Starta t.ex appen *SVTplay* eller *Youtube*. Klicka på *Casta* symbolen. Finns också Microsoft Miracast, Apple TV och Xiaomi Box.

Ställ frågor till mobilen

Google Assistent. Håll hemknappen nertryckt en stund. Säg Ok Google eller tryck mikrofon symbolen. Mobilen svarar med texten 'Lyssnar'. Ställ en muntlig fråga. Med appen 'Google Lens' kan man ta ett kort och få reda på vad det är.

Betala med mobilen

Swish är vanligaste appen men fungerar bara i Sverige. Ange mottagarens mobilnummer, summa och eventuellt meddelande. Godkänn överföring med Mobilt BankID app från ett konto som valts vid installation av Swish appen. Kan gå in på www.getswish.se/qr/ och skapa en QR kod som går att skriva ut som sen kan användas för att enkelt föra över pengar till det mobilnummer som angivits i QR koden.

Skriva ut från mobilen

Anslut mobilen till det WiFi där skrivaren finns. Därefter
Inställningar > Flera anslutnings.. > Skriva ut > Hämta insticksprogram > Aktivera

Var hitta appar ?

Apple Store för Apple Iphone mobiler. Google Play Butik för Android mobiler. Microsoft Store för Windows mobiler och datorer. Undvik appar som begär tillgång till mer (t.ex kontakter eller position) än vad som behövs. Undvik appar med reklam (ibland även med köp möjlighet) som är vanligt i gratis appar. Det kan vara värt att betala för en app för att slippa sådant. Prova också att trycka i tomt utrymme på startsidan på mobilen. Välj Widgetar. Kan här välja ett antal olika Widgetar (mini-appar).

Ta bort appar

Håll nertryckt en stund på app ikonerna och för den till papperskorgen

Vad bör göras regelbundet ?

Varje dag: Stäng alla öppna fönster

Varje vecka: Starta om mobilen.

Varje månad: Säkerhetskopiera tagna foton

Varje år: Städa. Ta bort Cachelagrat data, Appar som inte används. Töm Mediaappar t.ex. Spotify och Whatsapp på lagrad data.

Vid problem

Starta om mobilen. Rensa Cacheminnet och starta om. Gå till Inställningar > Återställ inställningar och starta om. Sista utväg kopiera kontakter och bilder och därefter gå till Inställningar > Återställ till fabriksdata. Om det inte går att komma åt Inställningar direkt finns metoder som varierar mellan olika tillverkare.

- **Samsung** Tryck på strömknappen + volym upp + hem samtidigt tills mobilen startar.
- **LG** Tryck på strömknappen + volym ned samtidigt tills mobilen startar. Släpp och tryck omedelbart på samma knapp igen.
- **Motorola** Tryck på strömknappen + hem samtidigt tills mobilen startar.

Borttappad mobil

Ring till den. Spåra. Radera. Spärra SIM kort. Polisanmäl med IMEI kod.